

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovenci!

Ko je dr. Janez Bleiweis vitez Trsteniški izdihnil svojo silno dušo, si je bil vsak slovenski rodoljub v svesti, da je Slovencev sveta dolžnost, skrbeti za vreden spomenik slavnemu rajniku, ki je skoro za štirih desetletij naš narod vodil v vročih borbah za njegov obstanek.

Prvi korak za dejansko izvršitev misli, katera je navdajala vseh narodnjakov sreča, je storil poslednji občni zbor ljubljanske čitalnice s sklepom, naj se osnuje poseben odbor, kateremu bo de nalog, prevdrajati in določati, na kakošen način naj se potomcem ohrani spomin pokojnega dr. Janeza Bleiweisa.

Ta odbor, sestavljen iz kranjskih deželnih poslancev, ljubljanskih meščanov in zastopnikov narodnih društev ljubljanskih, se je zdaj ustanovil in soglasno sklenil, da je nepozabljivemu očetu Slovencev v Ljubljani na javnem prostoru postaviti dostojen spomenik.

Odbor pričakuje, da bo de narod slovenski navdušeno pozdravljal to namero in nje izpeljavo omogočil z običajno požrtvovalnostjo. Od več se nam dozdeva vsaka beseda, ki bi še posebno priporočali rojakom plemeniti namen, katerega imamo pred očmi: Bleiweisove zasluge za naš narod same najbolje govore in — dosti glasno!

Vsak zaveden Slovenec, vsaka verna Slovenka naj pripomore po svojih močéh, pa se nam ne bode moglo očitati, da naš narod ne časti svojih velicil mož!

Darove za „Bleiweisov spomenik“ prejema odborov blagajnik gospod Luka Robič, in bode prejem novcev javno potrjeval po slovenskih novinah.

V Ljubljani 12. marca 1882.

Odbor za „Bleiweisov spomenik“.

Prvomestnik: Dr. Jarnej Zupanec, c. k. notar in prvosednik kranjske notarske komore. Blagajnik: Luka Robič, c. k. višji davk. nadzornik

v pokoji in deželni poslanec. Tajnik: Fran Ravnikar, načelnik kranjske deželne blagajnice in „Sokolov“ starosta.

Odborniki: Dr. Andrej Čebašek, kanonik. Jan. Nep. Horak, podpredsednik trgovinske in in obrtne zbornice. Karol Klun, državni in deželni poslanec. Srečko Nolli, kleparski mojster in „Sokolovega“ staroste namestnik. Franc Potočnik, c. k. stavb. svetovalec v pokoji in deželni poslanec. Jan. Dogan, mizarski mojster. Ivan Hribar, glavni zastopnik banke „Slavije“. Matej Kreč, deželni tajnik. Miha Pakič, trgovinske in obrtne zbornice svetovalec. Srečko Stegnar, c. k. učitelj. Dr. Ivan Tavčar, advokat. koncipijent. Peter Grasselli, deželnega glavarja namestnik. Josip Jerič, župnik v pokoji. Jan. Murnik, trgovinske in obrtne zbornice tajnik. Dr. Fran Papež, odvetnik. Luka Svetec, c. k. notar in deželni poslanec.

Krvice, ki se Slovincem godijo na učiteljiščih.

(Govor drž. poslanca dr. Vošnjaka v drž. zboru.)

I. Preidem toraj k učiteljiščem. Glede teh je poslanska zbornica v 81. seji 1880. leta stavila resolucijo, naj se upelje na učiteljiščih v Ljubljani in Mariboru slovenščina kot učni jezik, ker so ta učiteljišča namenjena samo slovenskim učencem. V Ljubljani je sicer v prošlem letu naučni minister na mnogostransko zahtevanje sklenil in zaukazal, naj se na pripravnici za učitelje in učiteljice upelje slovenščina kot učni jezik. A celo pri tem ni postopal dosledno, ker se n. pr. na pripravnici za učitelje prirodslovje predava v slovenščini, na pripravnici za učiteljice pa v nemščini, zato pa se tu v ročnih delih slovensko predava.

A učni jezik za večino predmetov je nemščina in v poznejših letih je učni jezik, izvzemši pouk v slovenščini in veroznanstvu, vseskozi nemški; v Mariboru se tudi veroznanstvo v nemščini poučuje, v slovenščini pa sploh nobeden predmet,

izvemši slovenščino. — Mi nahajamo sploh velikansko nedoslednost pri naučnem vodstvu, v kolikor zadeva učiteljska v naših deželah. V Gorici je pripravnica za učiteljice, na katerej se predavajo nekateri predmeti do tretjega leta slovensko namreč veroznanstvo, geografija, zgodovina, računstvo; nekateri predmeti predavajo se samo v prvem letu slovensko namreč prirodoslovje in fizika, v vseh drugih letnikih nemško; zadnje leto je tudi tu vse nemško. Jednako se godi tudi v Kopru, da vidimo, da se nekateri predmeti, o katerih naučno oskrbnitvo vedno trdi, da ni za nje potrebnih slovenskih knjig, na dveh učiliščih slovenski predavajo, kar kaže, da morajo biti uže take knjige; in te so istinito uže tu, samo upeljati se ne hote na ostalih učiteljskih.

Pridem torej k ljudskim šolam. Tudi v tem oziru najdemo veliko razliko v raznih kronovinah, v katerih bivajo Slovenci. V tem ko je v Gorici ljudska šola slovenska, stavile so se v Istri Slovincem največje ovire na pot, kakor tudi Hrvatom in jim ne hote dati niti ljudskih šol v njihovej materinščini. V Kranjskej je ljudska šola za Slovence slovenska, v Kočevji in v občini Belej peči nemška, ker je tam nemško prebivalstvo. V Štajerskej so ljudske šole tudi zelo mešane; nazivajo se sicer slovenske in slovensko-nemške, a tudi tam se nemščina v ljudskih šolah mnogo prerano kot učni jezik upotreblja v ljudskih šolah, ker otroci niso zmožni, da bi pouk v tem jeziku vporabili primerno.

Mnogo slabše je v Koroški; žal, da sem prisiljen o razmerah v Koroški nekoliko bolj obširno govoriti in visoko zbornico prositi, da mi ne odreče svoje pazljivosti, če bodem tudi različna pisma z dovoljenjem gospoda predsednika prečital, da opravičim ono interpelacijo, katero sem stavil v tej visokej zbornici, katero je neka stranka tako slabo obsodila. Nikakor pa me ne bode govorečega o teh razmerah preplašila čudna opazka gospoda dr. Russa, kateri je slednjič, kakor se kaže, postavil načelo, da se državni poslance nikakor ne sme umešavati v razmere druge dežele, kakor one, v katerej je izvoljen; gospode smatral sem do zdaj za strožje centraliste; mislil sem, da je državni zbor državno zastopstvo, ne pa deželno zastopstvo — teh mislij sem bil vedno tudi jaz — dokler so bile volitve posredne, in želel bi, da bi bile še ostale; a gospoda moja, vi ste iz tega uzroka upeljali direktne volitve in zdaj pa pride gospod poslanec dr. Russ in njega stranka ploska izreku, po katerem se meni in onim gospodom, kateri so podpisali interpelacijo, kot glavno zločinstvo ušteva, da se poslanci, ki pripadajo drugej provinciji, vendar bavijo z razmerami dežele, kjer nimajo ničesar iskati.

Prepuštil bodem nadalje tudi čuvstvu dostojnosti gospoda dr. Russa, če je bilo primerno, izjave nekaterih županov v Koroški tukaj deloma prečitati, izjavo, katero on proglaš

proklamacijo velike važnosti; taka izjava nje pač nima. Prisojal sem mu toliko dostojnosti, da ne bode izjave, katera ni bila namenjena visokej zbornici in o katerej se znatnemu številu poslancev z desnice, nečem reči surova, vendar pa ostra očitanja delajo, kakoršna niso primerna mej izobraženimi ljudmi.

Gospod poslanec dr. Russ pa ljubi ostre izraze in tako mu je taka izjava, v katerej se nahajajo tako ostri izrazi, prav po godu.

Obračam se k stvari samej. V 186. seji stavil sem Nj. ekselenci, gospodu naučnemu ministru interpelacijo, in prevzemam za resničnost nje vsebine tudi popolno odgovornost; zahvaljujem se onim gospodom, ki so bili toli prijazni, da so jo podpisali, izprevideli pa bodo iz mojih dokazovanj, da niso podpisali nič neresničnega. Kmalu potem, ko se je interpelacija objavila, bilo je v Celovci, kakor sem izvedel iz novin, 11. dan februarja zrebanje številka za vojaške novice pri okrajnem glavarstvu v Celovci. O tej priliki so se pregovorili župani, da so pri zborovanji v „Štajerskej vinotočarni“ podpisali pismo, katero jim je predložila neka stran, nečem preiskavati katera, in v katerem se protestuje proti trditvam v mojej interpelaciji. (Čujte! na desnici.) Pred to zbornico hočem konstatirati, ker je zelo znamenito, ne le za razmere Koroške, nego tudi za druge kronovine, da je bil tudi okrajni glavar celovski navzočen, in da se je ta izjava podpisavala v njega navzočnosti in skoro pod njega zaščitom.

Gospoda moja, če vam je znano, kako spoštovanje uradniki sploh uživajo mej slovenskim prebivalstvom, izprevideli boste, da, če se pismo v navzočnosti okrajnega glavarja, skoro pod njega protekcijo, županom s kmetov predlaga, da ti vsakako morajo misliti, da je vsebina resnična, in so uže iz spoštovanja do okrajnega glavarja prisiljeni to pismo podpisati. Posebna prikazen tudi v drugih deželah je vender, da c. kr. uradniki namere ministerstva nikakor ne podpirajo, da se povsod, kjer je mešano prebivalstvo, v obilem številu branijo praktično izvajati enakopravnost. Jaz priznavam, da je nekaterim uradnikom neprijetno, osobito pri nas, če morajo uradovati v slovenščini. A gospodje uradniki ne smejo pozabiti, da so zaradi ljudstva tu in da imajo dolžnost, govoriti in pisati jezik onega naroda, v čegar sredi uradujejo, in iz čegar davkov se plačujejo. (Poslanec Hevera: Tako je!)

Ti župani so torej podpisali izjavo, katera se mi je tudi tiskana doposlala, in katera se nahaja v „Freie Stimmen“, v Celovci izhajajočem listu. V tej izjavi skuša se pobiti v treh točkah moja interpelacija. Najprej se trdi, da je moja trditev v interpelaciji, da so mnoge slovenske občine izrekle, da se nemščina poučuje kot predmet, a da se pouk mora dajati samo v materinščini, da je ta moja trditev neresnična in da so se vse občine — mislim da v letu 1867. — izrekle za nem-

ški učni jezik. Gospoda moja, povpraševal sem, predno sem stavil interpelacijo in poročam lahko v naslednjem, kako so te stvari.

Kolikor se more prebivalstvo v občinah še spominati tega, kar se je v letih 1867 in 1868 godilo, se mi je zatrjevalo, da se je takrat le mislilo, da gre za to, ali naj se nemščina sploh kot učni prepmet v ljudske šole upelje in prebivalstvo se je — jaz mu dajem popolnem prav — izreklo, da bi bilo jako želeli, da se otroci nemški uče; a da se hoče s tem nemščina upeljati kot učni jezik, na to se gotovo ni mislilo v občinah. In da je to moje mnenje resnično, o tem dajejo mi spričalo spisi, katerih jednega hočem visokej zbornici objaviti.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kumare in njihovo pridelovanje rano in pozno.

Kumare ali krastavci so zelo priljubljeno sočivje. Ne le črste, ampak tudi kuhane in v jesih ali solno vložene in skisane dajejo jako okusno prikuho k raznim meseninam. Posebno želena prikuba pa so kumare rano spomladi, ki si jo marsiktera gospodinja za drage denarje od daleč sem naroči in kupuje.

Celo priprosti način, kako si moremo kumar precej rano spomladi tudi brez gnojnih gredic prirediti, je pa ta-le; Konec meseca marca se položi kumarno seme v tri ali štiri lončke, kateri so bili poprej do polovice z dobro prstjo vrtnico nasuti. Na to prst se nasujejo po tem lonci do vrha z vlažnim rezanjem, v katero se prav za prav kumarno seme potekne. Ti lončki se potem postavijo na toplo mesto v kateri koli sobi. Brž ko rastlinice pridejo na dan, se morajo lončki v toplo okno postaviti, da se nježne rastlinice svitlobe in zraka privadijo, katerega je treba večkrat, kedar je toplo, do njih spustiti s tem, da se okno odpre. V vrtni prsti imajo rastlinice v prvem času dosti živeža, če pa so mali lončki že pretesni za močno razkoreninjene rastlinice, se morajo v večje lonce presaditi, kar se s celo kepo najboljšje storiti dá. Vendar se mora za to presa-janje le topla prst vzeti, ker rastlinice mrzle še niso vajene, in tako lahko konec vzamejo.

V začetku majnika, ali že v konec aprila, se v vrtu na kaki topli in dobro prerahljani gredi luknjice naredè po 70—80 centimetrov vsaksebi in pa 30 centimetrov globoko in široko. V vsaki teh luknjic se nasuje po korp konjskega gnoja, ki se potem prav trdo potlači in stepta. Ko se ta gnoj prav vgreje, se na njega vsuje po korp dobrega starega komposta, iz katerega se naredi mali griček. Dobro ga je s starim listjem ali s prhnjenim gnojem okoli in okoli obdati, 4—5 centimetrov na debelo. Brž ko postane kompost topel, se mu na vrhu lonček kumarnih rastlinic

vsadi in luknja z dobro in rahlo prstjo zopet nasuje in škrinjica, kakoršne imajo za cigare, kateri se je pa zgornje in spodnje dno izbilo, črez povezne in s kosem steklene šipe pokrije. Rastlinice so zdaj, kakor v mali gnojni gredici in se mora z njimi tudi tako postopati. Zoper prehudo solnčno toploto se morajo zasenčiti in frišni pa topli zrak do njih spuščati. Velike mokrote mlado kumare ne prenašajo, vendar pa jim dé prav dobro, ako se z mlačno vodo o toplem vremenu, najboljše med 9.—10. uro dopoldne, nekoliko rahlo poškopé.

Po noči ali o deževnem vremenu se mlade rastlinice s kako desko pokrijejo. Toplota konjskega gnoja pospešuje tudi v slabem in hladnem vremenu rast, in če je gredica proti solcu ležeča in topla, že lega sama tudi dosti opravi.

Za pozne kumare pa taka lega grede ne sodi, ker v poletnih mesecih kumaram prevroče postane in jih rade neke glivice napadejo in rastlinice zbolé. Poseje se toraj meseca majnika na manj vročem prostoru seme za pozne kumare. Za pozno pridelovanje je posebno sposobna dolga, zelena kumara, valjarska ali Ruska kumara, ki je na Ruskem doma. Ta sorta razne vremenske nezgode posebno lahko pretrpi, pa tudi rano in obilno rodi. Posebno dobro pa je, kumarnim rastlinicam nad tretjim ali četrtem listkom srce izščipniti, kar se pinciranje po vrtnarskem imenuje. Tako izščipnene kumare ne poganjajo toliko postranskih izrastkov in so ravno zaradi tega rodovitnejše. Da se od imenovane sorte seme dobi, se morajo prve in najlepše kumare za to puščati, ker ta sorta zaradi debelega mesa veliko časa v zorenje potrebuje.

Tri- ali štiriletno seme je za posejanje boljše od jednoletnega. Kumarno seme obdrži kaljivnost navadno do 10 let.

Konjski srab ali garje dobili so konji v Pirešici, v Ponkvi, okolo Gradca in blizu Lipnice.

Sejmi na Koroškem: 25. marca sv. Lenart, 27. marca Velikovec, 31. marca Gradiše, Ukve, na Kranjskem: 27. marca Lukovec, 31. marca Roviše, na Hrvaškem: 25. marca Nova Gradiška, 27. marca Koprivnica, 28. marca Tuhelj.

Dopisi.

Iz Šmartna na Paki. (Čast. gosp. Šimen Ducman.) Komaj je preteklo 10 let, kar smo pri nas naglo zaporedom izgubili dva častita duhovna gospoda, namreč: čast. gosp. kaplana Jerneja Guzej-a, in hitro za njimi čast. gosp. župnika Andreja Filež-a. In zopet še ni minulo dobro 8 mesecev, kar smo zakopali čast. gosp. župnika Andr. Žurmana, kateremu naslednik so dobri čast. gosp. župnik Jernej Cocaj, in zopet v četrtek 9. t. m. ob ednajstih dopoldne je nam Pački zvon žalostno žapel, oznanjevaje po prijazni Pački dolini, da nam je nemila smrt vzela po dolgi, hudi

bolezni čast. gosp. kaplana Šimona Duemana, kateri so lani 1. majnika iz goratega Vitanja k nam pastirovat prišli. Večkrat so rekli, ko so se bili nas malo privadili in svoje Vitanjske prijatelje nekoliko pogrešati začeli: „tukaj, ako je božja volja, si bom malo odpočil“, in žalibog, od sobote počivajo za vselej v črni zemlji. Sijajni pogreb je pokazal, kako so bili rajni gosp. Šimon priljubljeni pri vseh, ki so jih poznali; pri svojih duhovnih bratih in pri svojih faranih. Zbralo se je bilo 19 čast. gosp. duhovnov in brezštevila množica faranov, da skažejo rajnemu gospodu čast na njihovem zadnjem potu. Čast. gosp. dekan Braslovški so imeli govor, v katerem so se v imenu rajnega gosp. Šimona od ujihovih šolskih tovaršev in drugih čast. gosp. duhovnov, kakor tudi od faranov, poslovili, ter rajnega gospoda posebno zarad ponižnosti in pokorščine vsem v izgled in posnemanje priporočili. Bili so rajni gosp. Šimon blaga duša, ki so z vsakim v miru živeli in nikogar žalili, ampak ljubili vsakega, kakor pravi namestnik Kristusov; pa so tudi njih vsi ljubili. Veseli smo bili Pačani, da smo dobili tako izvrstne blage dušne pastirje, vnete za vero in domovino; ali človek obrača — Bog obrne! Bog daj nepozabljivemu gospodu Šimonu večni mir in pokoj, katerega so si v svojem težavnem pastirovanji in v dolgi, hudi bolezni zaslužili! Bodi jim zemljica lahka!

Iz Ruš. (Narodnjak menje.) Kdor je že bil kedaj na obče znanem Smolniku v Ruški fari, se mu je gotovo predložila fotografija, na kateri se mu je pokazala vrta narodna „trojica“. Zagledal je ondi tri može, ki držijo kozarce v svojih rokah, ter napijajo Slovence. Sreduji je značajna podoba Martina Grizolda, na desni vidiš občno znanega Luka Hleba, in na levi njima enakega Lamprehta, po domače Švajgerja. Ali glej! Nobenega teh mož ni več. Martina Grizolda je pokosila blede smrt 5. januarja 1871; tri leta pozneje, 29. avgusta 1874, je za plučno bolezen umrl Luka Hleb; — in obema se je letos pridružil kot narmlajši, še le 43 let stari Drag. Lampreht. Umrl je 22. februarja, rano v jutro ob dveh na pepelnico, za sušico, na katerej bolezni je več časa bolehal. Večkrat je bil previden s sv. zakramenti, ter jih je prav spodobno v najlepši izgled svojih domačih prejemal. Pokopali smo ga na Matijevo, ter počiva v tistoj zemlji, katero je blagodušno Smolniški cerkvi prepustil. Si pač ni mislil, da bo ondi počival, kjer je v mladih letih kot fantič za ovčicami skakljaj. Bil je ranjki, blaga duša, priljubljen vsakemu, kdor ga je poznal; priljuden, pobožen in zvest katoličan, ob enem pa tudi vrlo naroden, ter je vedno pravice svojega slovenskega naroda zagovarjal. Bil je prebrisane glave in bistrega uma. Sprevedil ga je, spremljan od domačih duhovnikov, njegov svak, čast. gosp. Ernest Čuček, minorit iz Šent-Vida pod Ptujem; nagrobno spregovorili so

mu v kratkejši, ter ginljivejši besedi domači čast. gosp. župnik. Kako da ga je vse spoštovalo, je kazala velika množica ljudstva, ki ga je spremljala k večnemu počitku. S solzami v očeh, ter polivaje grob, v katerem počiva preblogo sree, smo se od rajnega poslovili. Počivaj mirno, Dragotin, naj ti sveti večna luč; tvoj spomin pa naj ostane časten v slovenski domovini! A. L.

Iz Ljubljane. (Za Narodni dom) nabirajo se prav marljivo po vseh krajih naše slovenske domovine prostovoljni darovi. Tudi mi priporočamo svojim čitateljem, da osobno in s svojim uplivom pri sosedih in znancih pospešujejo izvršitev tega velicega narodnega podjetja. Čeli so si s prostovoljnimi darovi postavili gledališče, ki je stalo pol-drugi milijon goldinarjev in ko je to pogorelo, zložili so v enem mesecu drug milijon; in mi Slovenci bi ne bili vstanu na enak način in v enak namen nabrati 100.000 gl.? — V resnici ne zaslužili bi prištevanja biti naprednim narodom, ko bi sedaj ne pokazali svoje požrtvovalnosti!

Veliko ljudsko veselico priredila bodo ljubljanska narodna društva binkoštno nedeljo. Čisti dohodek te veselice, za katero se delajo že velikanske priprave, namenjen je „Narodnemu domu“. Ker je binkoštni ponedeljek odprta in razsvitljena svetoznana postojnska jama, prilika je vsacemu, kdor je še ni videl, obiskati jo, dan prej pa se udeležiti ljudske veselice, katera po pripravah soditi bode takošna, kakoršne še ni videla naša prvostolnica bela Ljubljana.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Znano uže je, kako so nemški liberalci za se skrbeli z volilnimi redi povsod od okrajnih zastopov tujan gori do volitev v državni zbor. Vse pritožbe bile so zastonj. Sedaj pa so naši državni poslanci ove trdnjave začeli razdirati in volilne rede popravljati, prvič za volitve pri velikih českih posestnikih in dalje pri mestih in kmetih tako, da bode vsak imel volilno pravico, ki plačuje najmanj 5 gl. (do sedaj je bilo 10 gl.) direktne dače. Vsled tega bodo liberalci zgubili mnogo poslancev in še upanje, kedaj na konja vplezati. Branili so se zoper pravično preuredbo na vse kriplje; toda bili so strahovito pobiti, najbuj je zmlatil slovenski poslanec grof Hohenwart. Ta je liberalcem krivičnost in binavščino tako razkril, da je pošten gornještajski liberalce grof Walterskirchen se začel sramovati svojih pajdašev in je kar med zborovanjem napisalist, da se poslanstvu odpove, in hajdi skozi dveri všel. Ko je prišlo do glasovanja, odpalo je 60 liberalcev in glasovalo za pravično reč tako, da je bila preuredba volilnega reda sprejeta s 178 proti 118 glasom. To je do sedaj največja zmaga naših poslancev. Glavna moč liberalcev ja tem bolje potrita, ker je ministerstvo odločno stopilo na našo stran in se imamo na-

dejati, da prevažno spremembo volilnega reda sprejme gosposka zbornica in cesar podpišejo. Od selej bodo naši poslanci odločneje postopali in več opravili. Slišati je, da je ministerstvo sklenolo, spolniti želje Čehov in Slovencev, ker je se prepričalo, da je to državi avstrijski na korist. — Korošci trpijo sedaj veliko od strani nemčur-skih listov. Najhuje razsajajo v Celovci izhajajoče „Freie Stimmen“. Ta list kar nori in preti, vse Slovence kar požreti; toda Slovenci se trdno branijo. Drugod besni „Tagespošta“, dalje „Cillier Zeitung“ in ljubljansko-graški „Wochenblatt.“ Na Kranjskem je zopet več takšnih učiteljev se našlo, kojih ni sram, od „Schulvereina“ sprejeti „Judeževih grošev.“ — Tržaški namestnik, baron Depretis, je znan kot liberalcec, pa je sedaj poslanstvo za državni zbor odložil. Pravijo, da zato, ker se je prepričal, da je nemški liberalcec odklenkalo. — Na Ogerskem rogovili tudi pruskonemški „Schulverein“. Toda ondi so ga začeli Magjari z Nemci vred hudo preganjati. — Iz Hercegovine prihajajo nengodni glasi. Prikazalo se je več vstaških čet; ena je napala Izvorkaravlo blizu Foče, druga je zaplenila pri Stolci 40 konj in 30 mnl z živežem obloženih. Kedar jim mislijo naši vojaki do živega priti, pa se razškrpajo in pozginejo, da jih ni moč dobiti. Po vasesh naši nikder ne najdejo moških. Ti so skoraj vsi pobegnoli k vstašem. Naši vojaki pa veliko trpijo z večnim marširanjem po skalnih tleh.

Vnanje države. Nemški cesar, 86letni Viljem, je pal na stopnicah in se pobil, pa je uže zopet zdrav. Njegov Bismark baje sedaj veliko trpi, da zabrani vojsko med Nemci in Slovani. V Monakovem so sklenili brezverske šole zatreti. — Ruski listi čedalje bolj zavračajo želje po vojski zoper Nemčijo in Avstrijo; car sam je za mir odločen; meseca avgusta se preseli v Moskvo in se da ondi kronati. — V srbskeje skupštini finančni minister ni hotel pojasniti, kako je z denarji za železnice, na to izstopi 57 skupštinarjev in skupština ne more več sklepati. — Grkom je prvi minister nek Trikupis, ki nasvetuje za orožanje skrbeti, ker utegne zaradi Turčije zopet vojska nastati. — Italijo obiščeta naš cesar in cesarica sredi aprila in tako povrneta lansko obiskovanje italijanskega kralja in kraljice na Duuaji. Papež so sedaj v stanu 3 nemške škofo imenovati in izpraznjene škofijske sedeže na Nemškem s pastirji oskrbeti. — Francoska zbornica poslancev je prisego na Boga pri sodnijah prepovedala; tu imamo prav brezbožno republiko. — Angleška kraljica je odpotovala na Italijansko.

Za poduk in kratek čas.

Mostar.

Glavno mesto skalovite Hercegovine Mostar se razprostira od severa proti jugu ob reki Ne-

retvi po ozko-tesnej dolini, katero zapira na vzhodu planina Podveleš, na zahodu pak gora Hum. Po tem hribu Humu zvala se je v srednjem veku vsa severna Hercegovina „Zahum“ ali „Zahumska“. Skoro pri sredini mesta družijo se na desnej obali z leno Neretvo urna, bistra Radobolja. Večji in znamenitejši del grada stoji na levem bregu Neretve, na desnem leži edino predmestje Podhum. Ulice so ravne in paralelne z Narento; sosebno velja to o glavni ulici, v kateri je čaršija ali trg. Njih imena sa ob oglih na plehastih tablicah z arabskimi črkami napisana n. p. Sevin ulica, Dolnja carevina, Pehlivan ulica. Hiše, okorne in neokusne, so vse zidane in s težkimi ploščami krite, da se gledalcu od daleč podajajo, kakor bi bile se slano ali se snegom pobeljene. Na ulico so opasane z visokim zidovjem, da je skoro vsaka za se močna trdnjavnica. Navadno imajo le edno, redko po več nadstropij. Po novejših virih šteje Mostar do 20.000 prebivalcev. Večina je muhamedanov, ki imajo kacic 30 džamej ali bogomoluic, izmed katerih je naj lepša Karagiorbegova. Pravoslavni ali nezedinjeni kristijani bivajo skupoma v predmestji Bjelušini, in se smejo ponášati se svojo novo, prav čedno cerkvo, ki gleda raz visokega prijaznega griča veselo tje po mestu in mestnej okolici, katero kinčajo vinogradi, lavorike, oljke in druga na jugu rastoča drevesca. Cerkva je do pike podobna Sarajevski, ker ste obe v istem zlogu pozidane, vendar posebne umetniške vrednosti nijedna nima — trebušnati zvorniki kvarijo in kalijo iz različnosti harmonično izvirajočo celoto. — Katoličani stanujejo ob desnem obrežji v Podhumu, kjer stoji tudi njihova cerkva, zidana v slogu prvodobnih Božjih bramov — tako zvanih bazilik. Razdeljena je v tri podolgovate ladje, ki se zlivajo v okroglo apsido ali dolblino. Posvečena je sv. Petru in sv. Pavlu, kakor kaže podobi teh dveh apostolov v velikem oltarji in pa napis na oboku: „Slava Bogu! Čast svetim Petru in Paulu.“ Oltar Marije Device na epistelski strani omislil je italijanski konzul; onega na evangelijski strani, posvečenega sv. Antonu, oskrbel je nemški poslanik. Vse notranje stene so pisane pobarvane; semtrtje posebno na oboku ali nebu z malarijami na presno ozaljšane. Znotraj na čelu glavnih vrat najdeš pod lepo narisanim križem tolazilne besede: „Hvaljeno in slavljen budi presveto ime Isusovo i Marijino. U tuzi svojej moli Isusa i Mariju; te bez sumnje atiešite čes se.“

Zunaj nad glavnim vhodom pa se nahaja odlomek zgodovine o stavljenji te brez dvombe v Bosni in Hercegovini naj lepše krščanske cerkve.

Napis se glasi tako le:

„Svemogućem stvoritelju Bogu,

Svetom Petru i svetome Paulu

Ova cerkva sagrađjena stoji.

Car stambulski mlogo dobrovoljni

Dade misto ugodno za gradju.

Uz to (vrh tega še) grošah pedeset kesah.
Puk ubogi pomoč dade malu.
Vas ostali trošak, mlogo težak,
Iz mistah je prišlo inostranskih.
S nastojanjem bratje franciskanah
I biskupa načelnika svoga.“
P. G. 1866. O. 7.“

(Dalje prihod.)

Tri podobe iz slovenske zgodovine.

Drugi dve podobi nam kažeta dva prizora iz nekoliko poprejšnjega časa, ko je na Moravskem vladal knez Svatopluk.

Rastislavovo prizadevanje, Velikomoravsko rešiti odvisnosti od Nemškega kraljestva, provzročilo je neprestane vojske z Nemci, vsled katerih pa je Rastislav vendar svoj namen dosegel. Ali ravno takrat, ko je stal Rastislav na vrhunci svoje slave, l. 870, pokvarile ste spet veliko slovanski pregrehi, nesloga in zavist.

Rastislavov bratranec, Svatopluk, je namreč hotel postati vladar Velike Moravije, ter se za voljo tega zvezal z Nemci in jim izdal Rastislava, kterega so oslepili in v nekem bavarskem samostanu zaprli. To videti, kako Nemci zaporedoma zapirajo slovanske kneze, vstalo je vse Moravsko ljudstvo zoper Nemce pod vodstvom duhovnika Slavomira, ki je bil iz knežje krvi in učenec Metodijev, ter je pri Velebradu s pomočjo Svatopluka, ki je z oddelkom nemške vojske prestopil k svojemu ljudstvu, Nemce premagalo, ter zopet pridobilo samostalnost Moravske, ktero je nemški cesar moral priznati. Ta hip nam predstavlja druga podoba, ki ima napis: Svatopluk, kralj Velike Moravije, premaga Franke l. 871.

Svatopluk je dobro vedel, da še pred Franki ne bo imel miru, in da se sami ne bo mogel uspešno vstavljati in braniti nemški sili; zato je iskal pomočnikov in zaveznikov. Dobro je vedel, da bodo mu najzvestejši zavezniki slovanski knezi, med kterimi je bil najmočnejši česki vojvoda Borivoj. Posvetovanje teh slovanskih knezov nam kaže tretja podoba, ki ima napis: Svatopluk se posvetuje z Borivojem in drugimi slovanskimi knezi l. 874.

Kakor sem že omenil, so te podobe lepe in tako čedno izdelane, da se s primernimi okviri slobodno v vsako dvorano obesijo. Prva je 90 cm. visoka in 62 cm. široka, ter velja 1 gl. 40 kr. Drugi dve ste enake velikosti, po 71 cm, široki in 55 cm. visoki, ter veljate vsaka po 1 gl. 30 kr. Pri uredništvu „Slov. Gospodarja“ še je od vsake podobe po 5 iztisov dobiti, in slovenske rodoljube, ki si omišljujejo podobe za svoje sobe, opozorujemo na to.

Smešnica 12. Nek jub. nadučitelj je pred kratkim časom stopil, po dolgoletnem delovanju v pokoj. Pri slovesu jih je bilo več navzočih in g. kaplan šepetnejo nekemu učencu na uho, naj se

tudi v imenu vseh dostojno zahvali za trud, kterega so g. učitelj z njimi imeli. Zdaj vstane učeneec in zakriči ves navdušen: Lepo se zahvalimo za trud, kterega smo mi z Vami imeli.

Razne stvari.

(Telegram.) Občno zborovanje v Ptujski čitalnici je prihodnjo soboto ob sedmih večer. Posvetovalo in sklepalo se bode o nakupu hrama za „Narodni dom“. Grégoriē.

(Posojilnica slovenska) v Mariboru uraduje zanaprej vsaki teden dvakrat, namreč, v torek in soboto od 10—12 ure predpoldnem.

(Obrazcev) za slovenske prošnje državnemu zboru v zadevi narodne enakopravnosti dali so 300 natisnoti mariborski domoljubi. Kdor jih želi, naj se oglasi pri tiskarji g. Leonu v Mariboru.

(Čitalnica mariborska) je napravila prelepo veselico svojemu mnogoletnemu in zaslužencu udu in pevovodji g. J. Miklošiču prilično njegovega odlikovanja z zlatim križcem. Slavnostni govor je imel g. prof. Majeiger prav izvrstno in ga objavimo v predalu: Za poduk in kratek čas s podrobnejim poročilom vred. Vrli čitalnici Vranska in Žalska čestitala ste odlikovaneu v prelepih telegramih.

(Javno zahvalo) izrekajo srenjski odborniki Pišečki blagorodnemu g. baronu A. Moskon-u za velike dobrote, skrbi in podporo pri stavljenju novega šolskega poslopja.

(Božji rop.) V cerkev nad Starim trgom pri Slov. Gradci je ropar vlomil s čitalom in vropal srebrni mešni kelih, dve skledici, 2 srebrni škrinjici za svetinje in iz darilnice 10 fl.

(Zoper potepuhe) ostro postopati dobila so okr. glavarstva nalog.

(Slovenske prošnje) državnemu zboru za upeljavo slovenščine pri uradih, srednjih šolah in še za prestavo nadsodnije iz Gradca v Ljubljano odposlale so naslednje srenje: Janževrh, Allica, Mestni vrh ptujski, Spuhlji, Brstje, Rogoznica, Kicar, Obedve Varnici, Leskovec, sv. Lovrenc v Slov. gor., Zakušak, Cirkovec, Gorica, Samušani, Mala ves, Formint, Gajeveci, Mezgovci, Muretinci, sv. Marjeta, Možkanjci, Prvenci, Zabovci, sv. Marko, Bukovci, Stojnci in Borovci.

(Vojniški župnik opsovan) je v Rakuschevem celjskem lističi. Ta grduŋ ga se drzne imenovati: „Herr Volksverdummer“ potem ko je brščas zopet po svoji navadi si izmislil, da je č. g. župnik baje kmetu, ki za povečanje farne cerkve ni ničesar dati obečal, s točo žugal.

(Prismoda Rogačan) piše v umazani Rakushev celjski slovenozrečni list; da mu je Rogatec pravi: „Frankfurt an der Sottla.“ Takšnim bebceem je zastoj pameti želeti, ker je nimajo v svoji nemčurskej pijanosti kam djati.

(Prestavljen) je adjunkt Postruschnigg iz Ptuja v Celje, kot kontrolor v Kozje pa gre gosp. Anton Lassbacher.

Oklic!

(Nova knjižica.) Zanimivi sestavek: „Truplo sv. Agapita v Novicerkvi“, od g. J. Voha, ki je bil tiskani v „Cerkveni prilogi“, bil je ponatisnen v posebni knjižici, ki se zdaj dobiva po 8 kr. iztis pri upravnistvu „Slov. Gospodarja“, pri bukovezu Schmidu v Celju in v kaplanijah pri Novi cerkvi, v Vojniku in v Konjicah. Po pošti velja knjižica 10 kr.; kdor pa jih več naroči, dobi vsak šesti iztis povrh.

(† Umrli) je pri Malinedelji g. Matija Bezjak, dijak 8. razreda gimnazije mariborske.

(Župnik v Laporji) postal je Vinc. Bizjak.

(V Celje pride) 11 oficirjev in 13 adjutantov, ki bodo izdelovali mape za bosenske grunte, katere so bili izmērili; se vé, ako najdejo v mestu dovoljnih stanovanj.

(Pogorela) je 13. februarja t. l. v št. Ilji pri Velenji lesena hiša Marije Kovačeve. Zgorelo je vse, tudi 100 gl. v bankovcih. Reva je komaj otela sebe in svoje dete smrti. Zavarovana ni bila.

Listi uredništva: Številne dopisnike prosimo odpuščanja in potrpljenja. Porabimo vse prihodnjice ali prilično. Hvala vsem!

Loterijne številke:

V Trstu 18. marca 1882: 48, 9, 30, 63, 78.
V Linci „ „ 20, 31, 87, 67, 75.

Prihodnje srečkanje: 1. aprila 1882.

Zahvala.

Javno zahvalo izrekam Vam blagorodni č. g. Dr. Gustav Ipavie za zdravniško pomoč, kojo ste mi v mojej dolgo trajajočej smrtnej bolezni darovali. Sicer nisem mislil, da bi v mojem 72. letu še kedaj ozdraviti zamogel. — Vedno bodem se spominjal tolike Vaše dobrote, izvrstne pomoči, in vsekdar bodem po svoji moči kazal, da sem Vam hvaležen

Mart. Gajšek.

Službo mežnarja in organista išče pošten mladenič, še prost vojaščine. Več se izvé pri g. J. Kosu, organistu na Ptui.

1—3

Ponudba.

Organist s prav dobrimi spričali in izurjen v orglanji želi priti za organista na kako faro. Več se izvé pri cerkvenem predstojnistvu v št. Janži pošta Velenje (Wöllan).

Mežnarsko in organistovsko

službo želi nastopiti človek od mladega pri cerkvi, oženjen, zdrav in čvrst, poseben umetnik v orglanji in petji. Tudi zamore biti kot kapelnik, ker razume vsako muzikalno orodje rabiti, in na vsako poduk deliti. Dobrih spričeval ima pokazati. Več se izvé pri gospodu dekanu v Rogaci. 1—3

C. kr. okrajno sodišče v Ptui naznanja, da se je prostovoljna dražba v ostalino Marije Habjanič iz Ternovca spadajočih zemljišč:

1. vl. 30 katastralne občine Apačja ves (Amtmansdorf) travnik in njiva, ki meri 3 orale 1515 št. sežnjev ali 2 hektara 27 arov 15 metrov, cenjeno na 575 fl. 54 kr.;

2. Berg-Nr. 98, 98¹/₂, 98¹/₄ ad Thurnitsch vinograd v Gorici fare sv. Trojice v Halozah, ki meri 5 oralov 410 št. sežnjev ali 3 hektare 12 arov 48 metrov, med tem 2 orala 1276 št. sežnjev gorice, ima zidano gospodsko in vincarsko poslopje in je z fundus instructus cenjeno na 2336 fl. 3 kr. dovolila ter se vršitev na

29. marca 1882

na mestu zemljišč in sicer za zemljišče ad 1. od 9—10. ure in za zemljišče ad 2. od 11—12. ure dopoldne določila.

Dražbeni pogoji, vsled katerih se bodeti zemljišči za cenilno vrednost izklicali in pod to vrednostjo ne oddali, vsled katerih je dalje vsakemu ponudniku položiti varščine in sicer za zemljišče ad 1. za 58 fl. in za ono ad 2. za 234 fl., ležé pri sodnji na ogled.

C. k. okrajno sodišče v Ptui 9. marca 1882.

Mežnar ali cerkovnik

prosi za službo. Za njegovo ime in stanovanje se izvé pri urednistvu in upravnistvu „Slov. Gospodarja“.

3—3

Kuharico iščejo

za nek farovž. Znati mora kuhati in gospodariti ter biti lepega poštenega obnašanja. Kdor vé za takšno osebo je prošén naznani urednistvu „Slov. Gospodarja“, ki dalje posreduje.

2—3

1—3

Naznanilo.

Gregor Keuc, izdelovatelj obleke za gospode in cerkvenih paramentov se uljudno priporočuje slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakojake moške obleke; umé tudi lepo izdelovati za čestite duhovne gospode: talare, kolare, birete in mešno opravo bitro in po najnižjej ceni.

Gregor Keuc,

v Mariboru, Pfarrhofgasse, šte. 5.

Sprememba prostorij!

Zaloga blaga „pri nizki ceni“
v Mariboru od 15. marca naprej ni več v
gosposki ulici štv. 5, ampak

v gosposki ulici štv. 17 2-3

v Švan-ovej hiši, poštni ulici nasproti.

Dobra knjiga.

V založbi W. Blanke v Ptui izišla je
priljubljena knjiga:

Marija žalostna mati

v novejši izdaji. Velja nevezana 25 kr., v pa-
pir vezane 50 kr., v usnje vezana pa 90 kr.
Kdor priloži 10 kr. poštnine, temu se do-
pošlje po pošti pod križnim ovitkom. 1-3

Štacuno v najem

da ljudno podpisani v Kapli blizu Arveža
ali pa na zaračunjevanje. Sodil bi nabolje
kakšen samičen krojač ali šivilja. Pogoji
so ugodni; kupuje se ondi rado, ker je
blizu cerkve.

Juri Volmajer, oštarijaš
v Kapli, pošta Arnfels, Steiermark.

Priporočba.

Barve v oljnatem firnežu in tudi suhe,
oljnati firnež, terpentin, kopallak, spirituslak,
kakor tudi raznovrstne čope in vse v to vrsto
spadajoče stvari po velikem in drobnem se
dobijo po najnižji ceni v

kupčiji z barvami:
v Mariboru, gosposke ulice 19, „pri psu“.

S spoštovanjem

H. Billerbeck.

3-3

Oznanilo.

Dajem p. n. občinstvu na blagovoljno
znanje, da odprem na voglu Vetrinjske in
poštne ulice v Mariboru štacuno

špecerijskega blaga in poljskih pridelkov.

Dovoljna sredstva in zadostne skušnje
v tej kupčiji mi storijo mogoče vsem do-
tičnim zahtevam točno ustrezati in opiraje
se na nje prosim blagovoljnih obiskovanj in
pogostih naročil.

Gottfried Ketz.

Josefa Nolli

kleparica (špenglarca) v Celji

priporočam svojo klamfarsko obitnijo, ktera
že skoz 49 let tukaj v Celji obstoji, posebno
vsem zidarskim podvzetnikom. S ponosom
smem trditi, da še nihče ni imel zoper
moje delo opravičenega očitjanja, da sem
si pa nasproti pridobila dosti pohvale vsled
svojega vseskozi poštenega ravnanja. V
občno zadovoljnost sem pokrila s kotlovin
zvonike na Frankolovem, na Kalobji, v
Grizah, v Šmarji itd. potem železnična po-
slopja na Zidanem mostu itd. in novo de-
kliško šolo v Celji, zato se priporočam
prečastitim farnim predstojništvom, župan-
stvom, stavbarskim podvzetnikom itd. ter
obljubujem svoje delo, kakor do zdaj, po
ceni in pošteno izvrševati. 2-3

3-3

Droži kupuje

po najboljši ceni in v vsa-
ke meri žganjarija

Albrecht in Strohbach
v Mariboru,
v gosposke ulici.